

בס"ד, ח' אדר התשפ"ו

מנחות מ"ה – עיכוב בקרבנות המועדים, וסתירות בספר יחזקאל

שאלות:

1. כמה אילים מוקרבים בבית המקדש בחג השבועות?

עיכוב בקרבנות המועדים

- המשנה אמרה שהפרים והאילים והכבשים לא מעכבים זה את זה. הגמרא מבררת באיזה אילים מדובר: אם מדובר באילים של המוספים (כמו בראש חודש או בעצרת) שמוזכרים בספר במדבר (חומש הפקודים), הרי שבאים בהם רק איל אחד. אם מדובר באילים של העצרת המוזכרים בספר ויקרא (בתורת כהנים), שבאים יחד עם שתי הלחם, שם באים שני אילים, אבל נאמר בהם "יהיו" – לשון המורה על עיכוב (ששני האילים מעכבים זה את זה).
- לכן הגמרא מסבירה שמדובר באילים של חג העצרת שבספר ויקרא, והכוונה שהם לא מעכבים את האיל הנוסף שבא במוספים (בספר במדבר), ולהפך – האיל מהמוספים לא מעכב את שני האילים שבאים עם הלחם.
- לגבי הפרים והכבשים, הם לא מעכבים אפילו זה את זה (כלומר, אם אין לו שני פרים, יביא פר אחד). הסיבה שהם נשנו יחד במשנה משום שהתנא "מילי מילי קטני" – כלומר, הוא שנה את רשימת הקורבנות ופירט את הדין הייחודי לכל אחד מהם בנפרד.
- הגמרא מביאה פסוקים מספר יחזקאל שמזכירים מספר שונה של קורבנות לראש חודש (פר אחד במקום שניים, ושישה כבשים במקום שבעה). והגמרא לומדת מכאן שאם לא מצא את המספר המלא שכתוב בתורה, יביא כמה שידו משגת, אפילו פר אחד או כבש אחד, שנאמר: "וְלִכְבָּשִׁים כְּאֲשֶׁר תִּשְׁיֵא יָדוֹ". המספרים שצוינו ביחזקאל באים ללמד שצריך להשתדל להביא המספר המלא, ורק אם לא מצא – יביא פחות.

2. שבתאי מוכיח מספר יחזקאל שרק לכהנים אסור לאכול נבלות וטרפות הוא צודק?

יישוב סתירות בספר יחזקאל

- הגמרא מביאה, אגב הפסוקים שהובאו קודם מספר יחזקאל, סדרה של סתירות לכאורה בין מה שכתוב בספר יחזקאל לבין מה שכתוב בתורה:
  - הפסוק ביחזקאל מצווה להביא בראש חודש ניסן "פָּר בֶּן בֶּקָר תָּמִים וְחֻטָּאת אֶת הַמִּקְדָּשׁ". זה קשה כי בתורה כתוב שהפרים של ראש חודש הם קרבנות עולה ולא חטאת?
  - רבי יוחנן אמר שפרשה זו אליהו עתיד לדורשה, כי אין לנו הסבר. הגמרא מביאה ברייתא שבה רבי יהודה אמר באותו עניין בדיוק כמו רבי יוחנן, שאלהו עתיד לדורשה.
- רבי אשי תירץ לרבי יוחנן (ורבי יוסי לרבי יהודה בברייתא) שהפסוק לא מדבר על קרבנות ראש חודש רגילים, אלא על קרבנות מילואים שהקריבו בחנוכת בית המקדש השני בימי עזרא גם בראש חודש ניסן (כמו שנהגו בימי משה). רבי יהודה, אמר לרבי יוסי: "תנוח דעתך שהנחת דעתי".

- הגמרא מעלה סתירה נוספת, שנאמר ביחזקאל שהכהנים לא יאכלו נבלה וטרפה. הגמרא מקשה: וכי לישראלים מותר לאכול נבלה? **רבי יוחנן** שוב אמר שאליהו עתיד לדורשה.
  - **רבינא** הסביר שההדגשה לכהנים נצרכה בגלל שהותר להם לאכול עוף שנמלק שלגבי כל אדם אחר נחשב כנבלה, לכן הוזהרו הכהנים ששאר נבלות וטרפות אסורות להם.
  - עוד נאמר ביחזקאל "וְכִן תַּעֲשֶׂה בְּשִׁבְעָה בְּחֹדֶשׁ מֵאִישׁ שָׁגָה וּמִפְתִּי". הגמרא שואלת: מה עושים בשבעה בחודש? איזה פר חטאת יש בשבעה בחודש?
רבי יוחנן מסביר שהכוונה היא ל"שבעה שבטים" שחטאו בשגגה בעקבות הוראה מוטעית של בית דין (וצריכים פר העלם דבר של ציבור). ולמרות ששבעה שבטים הם לא דווקא רוב הקהל (שרוב הציבור נמצא אולי בחמישה השבטים האחרים), הם נחשבים כציבור לעניין הבאת הפר כי הם רוב השבטים. המילים "שבעה בחודש" נדרשות כשבעה שבטים ושחידשו (מלשון חודש) הלכה מוטעית, וגם שעשו על פיהם, ולכן כתוב "מֵאִישׁ שָׁגָה וּמִפְתִּי". ואלו התנאים לפר העלם דבר של ציבור.
  - **רב יהודה אמר** בשם **רב**: שזכור אותו האיש לטוב ו**חנינא בן חזקיה** שמו. שאלמלא הוא, נגזר ספר יחזקאל, בגלל שדבריו נראו כסותרים את דברי התורה למשל כמו שראינו. הוא העלה שלוש מאות גרבי שמן לעליית ביתו כדי שיהיה לו אור ללמוד בלילה, וישב שם ודרש את הספר עד שיישב את כל הקשיים.
  - הגמרא אומרת שגם מה שאמר **רבי שמעון** בסוף המשנה שלנו (שאם יש כסף רק לחלק מהנסכים עדיף להביא קרבן אחד עם נסכיו), זה נדרש מהפרק הסמוך ביחזקאל שכתוב בו: "וְאִיפֹה לְפָר וְאִיפֹה לְאֵייל יַעֲשֶׂה מִנְחָה". **רבי שמעון** תמה: וכי המנחה של פר ואיל שווה? הרי לפר מביאים שלושה עשרונים ולאיל שניים! אלא הפסוק מלמד ש"איפה" פירושה מידתו הראויה של הקרבן; והכוונה שאפילו אם יש כסף לפרים או אילים רבים, אלא שלא ישאר כסף לנסכים שלהם, יביאו רק אחד ונסכיו ולא הרבה בלי נסכים.
3. האם יכול להיות שבחג השבועות הקריבו ארבעה עשר כבשים, למרות שכתוב שבעה?

עיכוב בשתי הלחם וקורבנות העצרת

- המשנה אומרת שבחג השבועות מקריבים סדרה של קורבנות שמוזכרים בספר ויקרא שבאים יחד עם שתי הלחם: פר אחד, שני אילים ושבעה כבשים (לעולה), שעיר עיזים (לחטאת) ושני כבשים (לשלמי ציבור שמונפים עם הלחם).
- **רבי עקיבא** אומר שהפר, האילים, שבעת הכבשים והשעיר – לא מעכבים את הלחם, והלחם לא מעכב אותם. אבל הלחם מעכב את שני הכבשים של שלמי הציבור שמונפים איתו, והכבשים לא מעכבים את הלחם.
- **רבי שמעון בן ננס** חולק ואומר ששני הכבשים מעכבים את הלחם, אבל הלחם לא מעכב את הכבשים. הוא מוכיח את זה מכך שבמדבר הקריבו את הכבשים למרות שלא היו שתי הלחם (שבאים רק מתבואת הארץ).
- **רבי שמעון** פוסק שהלכה כ**בן ננס**, אבל הוא חולק על הטעם שלו. לדעתו, במדבר בכלל לא הקריבו את הקורבנות של ספר ויקרא אלא רק את המוספים של חומש הפקודים. הסיבה שהלכה כ**בן ננס** היא, בגלל שהכבשים "מתירין את עצמם" לאכילה (על ידי הקרבת אימוריהם), אבל ללחם אין "מתיר" אם לא קרבו הכבשים.

- רבי טרפון אומר בברייתא על הפסוק בויקרא "וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלֶּחֶם שֶׁבַעַת כֶּבֶשִׁים" – שלומדים מכאן שלא התחייבו להביא את הכבשים הללו כל זמן שאין לחם (כלומר, כל זמן שהיו במדבר ולא נכנסו לארץ). אבל מרגע שנכנסו לארץ והתחייבו בלחם, אפשר להביא את הכבשים אף על פי שאין לחם (במקרה שאין לחם זמין).
- הברייתא מסבירה (השיטה מקובצת לא גורס שאלו דברי רבי עקיבא) שהקורבנות בויקרא והקורבנות במדבר הם קורבנות שונים לחלוטין. הדבר מוכח מכך שסדרם ומניינם של הפרים, האילים והכבשים שונה בין שני המקומות: בויקרא כתוב שבעה כבשים, פר אחד ושני אילים, ואילו במדבר כתוב קודם שני פרים, איל אחד ושבעה כבשים. משינוי הסדר והמניין לומדים שמדובר בקורבנות אחרים, ולכן קורבנות חומש הפקודים קרבו במדבר, ואלו של ויקרא (שתלויים בלחם) לא קרבו במדבר.
- 4. שני הכבשים נשחטו בחג השבועות, ואח"כ נטמאה חלה אחת משתי הלחם, אפשר לאכול את הכבשים?

עיכוב בשתי הלחם והכבשים

הגמרא מבררת במה חולקים רבי עקיבא, שאמר ששתי הלחם מעכבים את הכבשים, לבן ננס, שאמר ששני הכבשים מעכבים את שתי הלחם. הדיון מתבסס על שלושה פסוקים בפרשת אמור שכתוב בהם הפועל 'יהיו':

1. על שבעת הכבשים (עולה): "...יְהִי עֲלֶיהָ לַד".
  2. על שתי הלחם: "...סֵלֶת תִּהְיֶינָה".
  3. על שני הכבשים הבאים עם הלחם (שלמים): "...קִדְשׁ יִהְיֶה לַדִּי לַכֹּהֵן".
- רבי עקיבא לומד גזירה שווה בין המילה "יהיו" (פסוק 3) לבין המילה "תהיינה" (פסוק 2), כי לדעתו דנים "מתנה לכהן" מ"מתנה לכהן". הוא מפרש את הפסוק "קִדְשׁ יִהְיֶה לַדִּי לַכֹּהֵן" לפי דברי רב הונא, שד' קנאו מהמזבח ונתנו במתנה גמורה לכהן – וזהו הלחם (שנאכל כולו לכהנים), ולכן לדעתו הלחם הוא המעכב.
  - בן ננס לומד "יהיו" (3) מ"יהיו" (1) כי המילים זהות לגמרי וכשאפשר ללמוד גזירה שווה מדוייקת לא לומדים גזירה שווה לא מדוייקת. הוא מפרש את הפסוק "לַדִּי לַכֹּהֵן" כדבר שמתחלק בין שניהם: חלק לדי' (אימורים למזבח) וחלק לכהן (הבשר) – ואלו הם הכבשים, ולכן לדעתו הם המעכבים.
- רבי יוחנן מסכם שכולם מודים שאם הלחם והכבשים כבר "הוזקקו" (נקשרו) זה לזה על ידי פעולת השחיטה, הם מעכבים זה את זה באופן מוחלט, ואם אחד מהם נפסל – נפסל גם השני.